

DE STRAATJONGEN.

een woord is er in de taal, dat den persoon, dien het moet aanduiden, beter schildert dan het woord: straatjongen. Want inderdaad is dit soort van wezens één met de straat, waarnaar zij heeten, en, indien ik het gelooven mocht, gaarne zou ik mij laten wijs maken, dat zij, even als de menschen van Deucalion en Pyrrha, uit de steenen zelve geboren zijn. Dit is zeker: plaveit een straat, en terstond groeien er de straatjongens van zelf op. Waar zij vandaan komen, is onverklaarbaar. Van 's morgens vroeg, dat de klapperwachts naar huis gaan, en de bakkers hun deur openen, tot 's avonds laat, als de taptoe slaat en de herbergen sluiten, belegeren zij de straten, als vliegen de boterton. Zelfs zou ik in verzoeking kunnen komen te denken, dat zij, evenals de straathonden, van de opbrengst der straat leven, zoo getrouw vindt men ze op alle uren van den dag op hun post zonder ze ooit te missen. Een andere geheimzinnige hoedanigheid bezitten zij in een soort van halve alwetendheid omtrent al wat er in

de stad gebeurt. Het is wonderlijk. Op het ééne oogenblik zijn de straten en de straatjongens in rust: evenals een geordend leger schijnen zij hun benden evenredig door de stad verdeeld en alle posten behoorlijk bezet te hebben; maar ziet! daar komt een oploop, een kleine nietsbeduidende oploop, aan den uitersten uithoek der stad, en, eer gij omziet, is er een gansch heir van straatjongens bijeen; de politie is er gauw bij, heel gauw, maar de straatjongens altijd nog veel gauwer. Zij schijnen onder elkander een soort van electriche telegraaf te hebben, waarmede ze elkaar op de hoogte houden van al wat er omgaat. Nu moet ik erkennen, dat dan ook hun voorzorgen met het grootste beleid genomen zijn. Op alle belangrijke punten hebben zij hun gecommiteerden. Buiten de poorten der stad aan alle schuitenveren staan er op de wacht; in de poorten zelf wedijveren zij met de kommiezen in nieuwsgierigheid en beleefdheid; binnen de poorten is er geen bureau van diligences, of zij staan er naast de verversch-paarden de aankomst van den nieuwen wagen te verbeiden. Voor het stadhuis, voor de hoofdwacht, voor het gevangenhuis, voor de komedie, voor alle publieke gebouwen in één woord, worden zij vertegenwoordigd. Zij spreiden zich over de stad uit als een groot spinneweb, waaraan geen vlieg ontkomen kan. Hierbij komt nog, dat zij in hun weetgierige onderzoekingen door een groote vrijmoedigheid geholpen worden. Zien zij iets dat hun aandacht trekt, of hetwelk zij vermoeden dat belangrijk worden kan, terstond nemen zij de vrijheid er zich bij te voegen en den draad te volgen tot aan het kluwen. Achter ieder rijtuig, dat in de stad komt, kiezen zij zich een plaatsje; elken vreemdeling, waaraan zij iets bijzonders zien, geven zij zich de moeite van te volgen; ja, met alle reizigers beginnen zij een praatje: „heeft mijnheer wat te dragen? wil ik mijnheer den weg wijzen? waar moet mijnheer wezen?”

Maar van daar dan ook, dat zij van al wat er gebeurt honderdmaal beter onderricht zijn dan de openbare nieuwsbladen en de geheime politie; van daar er niets in de stad plaats kan hebben, of zij nemen er deel aan. Bij alle parades inspecteeren zij mede, met alle wachten trekken zij op, alle taptoe's accompaneeren zij met hun klompen, bij alle plechtige recepties gaan zij met de boden vóór het stadsbestuur uit, alle volksoploupen vereeren zij met hun tegenwoordigheid, iederen dief die opgebracht wordt strekken zij tot eerewacht; ja, zelfs den dooden bewijzen zij de laatste eer en vertiendubbelen als

ongenoodigden den stoet der noodigers en genoodigden ter begrafenis. Iedere Jan-Klaassenkast, iedere paljas, iedere goochelaar, iedere koordanser, iedere kunstenaar, kortom alles wat, naar den trant der ouden, zijn vertooningen onder de open lucht geeft, kan op hun bijzijn en belangstelling rekenen; op het hooren van een enkel trompetgetoet, van een enkelen tromslag, snellen zij als een eenig man aan en verhoogden door hun gewoel en gejoel de algemeene levendigheid en vreugde.

Vraag mij niet, hoe de straatjongen gekleed is. Vraag mij liever, hoe hij niet gekleed is. Alle stoffages, alle costuums, alle modes treft gij bij hem aan. Van het afgedragen ronde buisje van den jongenheer van den burgemeester tot den versleten kuitendekker van den president van 't oudemannenhuis, van het fijn kasimieren vest tot den ongeschoren duffel, van de engelsch-leeren pantalon tot de plankharde pikbroek vindt gij om zijn lijf hangen. Hij heeft slechts één zwak: niets van hetgeen hij aan heeft, moet heel zijn. Een echte straatjongen moet, even zoo wel als de straat waarop hij leeft, vol gaten wezen. Ja, het schijnt, of hij zelfs najverig is om de kleur van de straat te dragen; want een vuil grijs is zijn geliefkoosd verfje. Voor al wat tot versiering dient, heeft hij weinig over; maar zoo hij voor iets gevoelig is, het is voor het een of ander militair sieraad; vooral is hij dol op een oude politiemuts, of een koperen uniformknoop met het nummer van de afdeeling. Zijn klompen, die hem in geval van nood tot knods, of ook wel tot werptuig dienen, laten gewoonlijk onder het loopen zijn naakten voetsool zien, totdat zij geheel uit elkander vallende in een schuitje hervormd worden.

Doch waren de straatjongens maar enkel slordig, als ze er ook niet ondeugend bij waren! Doch ondeugendheid behoort tot het karakter van een straatjongen, gelijk moed tot het karakter van een soldaat. Zij zijn de kaboutermannetjes en kwelduivels van de openbare wegen. Alles wekt hun spotzucht op, alles verleidt hen tot kwaaddoen: zij kunnen kip noch kraai met rust laten. De meiden trekken zij de muts af, de kinderen loopen zij omver, de kreupelen en mismakten apen zij na, de honden trekken zij bij de ooren, de paarden dunnen zij de staart, het slachtvee verbitteren zij hun jongste oogenblik, zij steken hun vingers in de emmers der melkmeiden, zij likken met hun tong aan de suikervaten der kruideniers; en, als de appelenvrouw omziet, halen zij haar den mooisten bellefleur van den hoop weg en loopen er mede

heen. Nog erger maken zij het in den winter. Veel vroeger bij de hand dan de mannen van de zandschop, haasten zij zich aan alle bruggen en sluizen een sullebaantje klaar te hebben, eer hun die pret belet wordt, en hebben vervolgens een ondeugend genoeg, als zij daarover groot en klein, jeugd en ouderdom, bedaard en driftig, deugd en ondeugd zien vallen. Of ze leveren elkander een sneeuwballengevecht, maar dat alleen voor de leus dient om, als bij ongeluk, de vreedzame voorbijgangers te bepoeieren. Zoo zijn de straatjongens in waarheid straatplagen.

En toch is met dit alles de straatjongen niet wezenlijk kwaadaardig. Er is bij hem, even als bij de kleine honden met wie hij het rijk deelt, in zijn keffen en bijten meer dardelheid dan boos opzet. Nooit ziet men een straatjongen zakkenrollen, of stelen, of met steenen werpen, of zich aan dergelijke laagheden schuldig maken. Integendeel kenmerkt hij zich onder zijn kameraden, bij geschillen als anderszins, door een geest van dapperheid en edelmoedigheid. Het woord *portuur* is van zijn maaksel. Menige knaap, die zijn straatjongentijd behoorlijk heeft uitgediend, wordt naderhand een knap burger. Ja, laat het ons bekennen. Wij allen zijn min of meer straatjongens geweest. Er is iets van den straatjongen in iederen knaap, die een „Hollandsche jongen” is. Houden wij dat in gedachten, en voelen wij meer medelijden dan onwil bij het zien van den straatjongen.

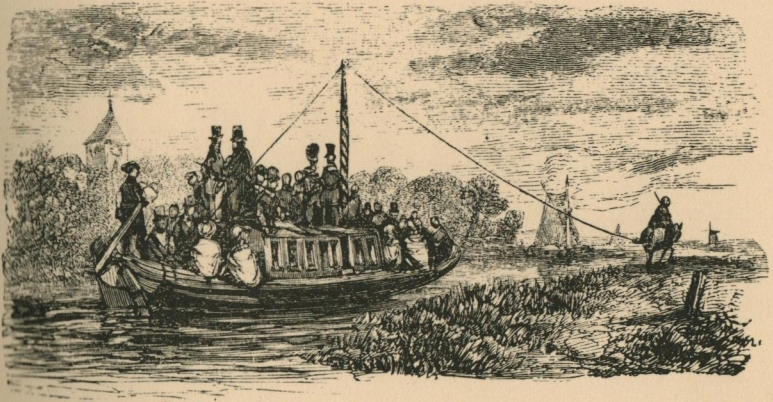
I. T. H.

DE NEDERLANDEN

Karakterschetsen, kleederdrachten, houding
en voorkomen van verschillende standen

MET GRAVUREN VAN
HENRY BROWN

1936

N.V. UITGEVERS-MIJ „PARNASSUS”
AMSTERDAM

Dit boek is uitgegeven in 150 exemplaren.
 Het is verscheen in 1945 doch werd vroeger
 reeds en gedrukt in 1941. De uitgave
 werd door de Duitschers verboden omdat
 er eenige gedeelten van de Camera Obscura
 van Nicolaas Beets in zijn opgenomen,
 welk boek door de Duitschers verboden
 was wegens een anti-Duitsche villa-
 liep, die hierin zeer schijnt voorte
 komen.

Het jaartal 1936 is „Camouflage“.
 De Duitschers hebben in 1941 het recht
 willen vereenigen doch dit is tijdig
 „aangehouden“. De natiezen der
 Leekening hebben zij echter kunnen
 aethedalen en deze werden vereen-
 ligd, waardoor werd dekken van deze
 oude Leekening weder uitgegloten
 zijn. Gelukkig waren de afdrucken,
 die reeds waren van de bove-
 zensende 150 exemplaren gues
 en ook „aangehouden“.

Rotterdam December 1945.

J. Harduiker.